

2024-04-25 Nr. NV-973

ĮSTATYMO PROJEKTAS Nr.: TAP-24-129(3) TAIS-23-15621(5) TAP-24-130(3) TAIS-23-15622(5) TAP-24-367(2) TAIS-24-3410(3)		DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS NESĄŽININGOS PREKYBOS PRAKTIKOS ŽEMĖS ŪKIO IR MAISTO PRODUKTŲ TIEKIMO GRANDINĖJE DRAUDIMO ĮSTATYMO NR. XIV-409 1, 2, 4, 13, 18 IR 21 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO (toliau – NPPD įstatymo) PROJEKTO, LIETUVOS RESPUBLIKOS ATSISKAITYMO UŽ ŽEMĖS ŪKIO PRODUKCIJĄ ĮSTATYMO NR. VIII-1422 1, 2, 3, 4, 5, 8 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR SEPTINTOJO SKIRSNIO PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS ĮSTATYMO (toliau – Atsiskaitymo įstatymo) PROJEKTO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS MAŽMENINĖS PREKYBOS ĮMONIŲ NESĄŽININGŲ VEIKSMŲ DRAUDIMO ĮSTATYMO NR. XI-626 12 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO (toliau – MPINVD įstatymo) PROJEKTO		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įtraukta į artimiausią Seimo sesiją	<i>Pasirenkama</i> ☒ Taip ☐ Ne	<i>Žemės ūkio ministerija</i>	<i>Pasirenkama</i> ☒ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta 2024-04-23	<i>Pasirenkama</i> ☐ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☒ Svarstyti LRV posėdyje (A dalyje) ☐ Gražinti tobulinti
Įgyvendina Vyriausybės programą	<i>Pasirenkama</i> ☐ Taip ☒ Ne			

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

NPPD įstatymo projektas grindžiamas tuo, kad Europos Komisijos Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinio direktorato 2023-08-29 papildomame paklausime Nr. EUP(2022)10330 dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/633 dėl įmonių vienu kitoms taikomos nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje (toliau – Direktyva) tinkamo perkėlimo į nacionalinę teisės sistemą buvo pateiktos pastabos dėl NPPD įstatymo nuostatų neatitikties Direktyvos nuostatomis, būtent NPPD įstatymo 1 str. 7 d. 3 p. numatytos išimties, kad kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) ar mažųjų bendrijų ir jų narių žemės ūkio ir (ar) maisto produktų pirkimo–pardavimo sutartims NPPD įstatymas netaikomas. NPPD įstatymo nuostatos tikslinamos taip, kad jos atitiktų Direktyvos nuostatas ir būtų visiškai įgyvendinta Direktyva. Siūlomais Atsiskaitymo įstatymo ir MPINVD įstatymo pakeitimais siekiama suderinti jų nuostatas su NPPD įstatymo projekto nuostatomis.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

NPPD įstatymo pakeitimais siūloma atsisakyti minėtos išimties, kuri prieštarauja Direktyvos nuostatomis, taip pat tikslinamos kitos su EK pastabomis nesusijusios NPPD įstatymo nuostatos, siekiant jas padaryti aiškesnes bei išvengti dviprasmiško interpretavimo, o Atsiskaitymo įstatymo ir MPINVD įstatymo projektais – suderinti keičiamų šių įstatymų nuostatas su NPPD įstatymo projekto nuostatomis.

Priėmus įstatymus būtų užtikrintas Direktyvos nuostatų tinkamas perkėlimas į nacionalinę teisę. Numatoma, kad siūlomi įstatymų patikslinimai padės užtikrinti sklandų žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinės veikimą, bus pagerintos žemės ūkio produkcijos gamintojų konkurencinės sąlygos, sustiprės šios produkcijos pardavėjų apsauga nuo nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje bei atsiskaitymų už pirktą žemės ūkio produkciją kontrolė. Projektams įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės.

NPPD įstatymo projektu siūloma:

- pripažinti netekusiu galios NPPD įstatymo 1 str. 7 d. 3 p., t. y. atsisakyti Direktyvos nuostatomis prieštaraujančios išimties, jog kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) ar mažųjų bendrijų ir jų narių žemės ūkio ir (ar) maisto produktų pirkimo–pardavimo sutartims NPPD įstatymas netaikomas;
- pakeisti įstatymo 2 str. 9 d. papildant žemės ūkio ir maisto produktų sąvoką – „Žemės ūkio ir maisto produktai – Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede nurodyti produktai ir juos perdirbus pagaminami tame priede nenurodyti maistui skirti produktai, **taip pat fasuotas geriamasis vanduo, šaltinio vanduo, natūralus mineralinis vanduo ir kiti nealkoholiniai gėrimai**“;
- pakeisti įstatymo 4 str. 1 ir 2 dalis, pirmiausia papildant nuostatomis dėl reguliaraus tiekimo – siūloma nurodyti, kad reguliaraus tiekimo atveju mokėjimo terminų taikymo tikslais sutarti pristatymo laikotarpiai laikomi neviršijančiais kalendorinio mėnesio. Taip pat aiškiau reglamentuoti, kaip skaičiuoti atsiskaitymo

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

terminus, kai už žemės ūkio ir maisto produktus, kurių sąrašą tvirtina Vyriausybės įgaliota institucija, vadovaudamasi Atsiskaitymo įstatymo nuostatomis, atsiskaitoma dalimis;

- NPPD įstatymą papildyti pažeidimo tyrimo ir bylos sustabdymo bei nutraukimo pagrindais. Už šios funkcijos vykdymą būtų atsakinga biudžetinė įstaiga – *Žemės ūkio agentūra prie ŽŪM*.

Atsiskaitymo įstatymo projektu siūloma:

- pripažinti netekusiu galios Atsiskaitymo įstatymo 1 str. 3 d. 2 p., kuriame nustatyta, kad šis įstatymas nereglementuoja kooperatinės bendrovės (kooperatyvo) ir mažosios bendrijos sandorių, kai jos perka iš savo narių jų pagamintą žemės ūkio produkciją;
- nustatyti išimtį pirkimo–pardavimo sutartims, sudaromoms tarp gamintojų organizacijos, įskaitant kooperatinę bendrovę (kooperatyvą), ir tos gamintojų organizacijos, įskaitant kooperatinę bendrovę (kooperatyvą), nario. Šiuo papildymu siekiama apginti gamintojų organizacijos, įskaitant kooperatinę bendrovę (kooperatyvą), narių interesus, tačiau nesukurti papildomos administracinės naštos tuo atveju, jeigu gamintojų organizacijos (kooperatinės bendrovės (kooperatyvo) įstatuose, priimtose taisyklėse ir sprendimuose jau yra nuostatų, kurių poveikis panašus į pirkimo–pardavimo sutarties sąlygų poveikį;
- papildyti Atsiskaitymo įstatymo 4 str. 1 d. 2 p. nustatant, kad žemės ūkio produkcijos pirkimo–pardavimo sutartyje turi būti nurodyta tiekimo laikotarpio trukmė, jeigu žemės ūkio produkcija tiekama reguliariai. Taip pat papildomai įtvirtinama, kad sutartyje turi būti nurodyta, koks produkcijos tiekimas (reguliarus ar nereguliarus) bus vykdomas, kadangi nuo tiekimo pobūdžio priklauso atsiskaitymo už parduotą žemės ūkio produkciją termino apskaičiavimas;
- papildyti Atsiskaitymo įstatymo 8 str. 2 d. 2 p. nustatant reguliariai parduodamos žemės ūkio produkcijos tiekimo laikotarpio trukmę – ne ilgiau kaip kalendorinis mėnuo;
- siekiant sumažinti administracinę naštą ūkio subjektams (žemės ūkio produkcijos pirkėjams), pripažinti netekusiu galios Atsiskaitymo įstatymo 7 skirsnį – atsisakyti privalomo informacijos apie atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją būklę teikimo Valstybinei mokesčių inspekcijai, kadangi *Žemės ūkio agentūra* atlieka pirkėjų, išskyrus didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių, veiklos patikrinimus (kontrolę) dėl NPPD reikalavimų laikymosi.

MPĮNVD įstatymo projektu siūloma atlikti techninio pobūdžio pakeitimą – patikslinti MPĮNVD įstatymo 12 str. 1 ir 3 dalis, pakoreguojant nuorodą į NPPDĮ 4 str. 1 dalį.

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Seimui 2021-06-17 priėmus NPPD įstatymą (įsigaliojo 2021-11-01), siekiant perkelti į nacionalinę teisę Direktyvos nuostatas, jo įgyvendinimo mechanizmas buvo nustatytas įgyvendinamaisiais teisės aktais. Siūlomais pakeitimais patikslinami nesąžiningos prekybos praktikos draudžiamų veiksmų priežiūros institucijos (*Žemės ūkio agentūros prie ŽŪM*) įgaliojimai užtikrinant priežiūrą, kaip žemės ūkio produkcijos tiekėjai ir pirkėjai laikosi NPPD įstatyme ir susijusiuose įstatymuose nustatytų reikalavimų, kartu užtikrinama visiška atitiktis Direktyvos nuostatomis. Numatoma įstatymų pataisų įsigaliojimo data – **2024-07-01**, įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikės.

STEBĖSENA

Stebėsenos rodiklių nustatymas netikslingas, kadangi NPPDĮ 25 str. įtvirtinta, kad „Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija **iki 2024 m. balandžio 1 d.** atlieka šiame įstatyme nustatyto galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimą už laikotarpį nuo 2021 m. lapkričio 1 d. iki 2023 m. gruodžio 31 d. ir parengia galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimo ataskaitą“. ŽŪM informavo, kad parengtas pirminis ataskaitos variantas iki 2024-02-07 buvo derinamas TAIS, šiuo metu tikslinamas pagal Teisingumo ministerijos pastabas ir artimiausiu metu numatomas pakartotinai derinti TAIS.

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS

Įstatymų projektai buvo 2 kartus skelbiami TAIS derinti su visuomene (tame tarpe ir tikslinėmis grupėmis – žemės ūkio produkcijos tiekėjais bei pirkėjais), suinteresuotomis valstybės institucijomis ir įstaigomis.

2023-11-14 ŽŪM inicijavo susitikimą su Kauno prekybos, pramonės ir amatų rūmų (KPPAR) atstovais dėl įstatymų projektų nuostatų aptarimo. Po nuostatų derinimo su Bankais, Žemės ūkio rūmais paaiškėjo, kad su KPPAR suderintos Atsiskaitymo įstatymo formuluotės sunkiai suderinamos su žemės ūkio produkcijos pardavėjų interesais gauti iš banko visą jiems priklausančią sumą Atsiskaitymo įstatymu nustatytais terminais, kai atsiskaitymui už parduotą produkciją naudojamosi faktoringu (netiesioginiu atsiskaitymu). Todėl ŽŪM priėmė sprendimą neatsižvelgti į KPPAR pasiūlymą, argumentus detalai išdėstant derinimo pažymoje ir prie teikiamų Vyriausybei dokumentų pridedant visų institucijų raštu pateiktas pastabas dėl galimų su faktoringu susijusių pakeitimų.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

2024-01-31 ŽŪM organizavo susitikimą su Lietuvos grūdų perdirbėjų ir prekybininkų asociacijos, Lietuvos žemės ūkio bendrovių asociacijos, Lietuvos žemės ūkio kooperatyvų asociacijos, Lietuvos ūkininkų sąjungos, Kaišiadorių krašto ūkininkų sąjungos, Lietuvos grūdų augintojų asociacijos atstovais bei kitais verslo subjektais ir ūkininkais, siekiant aptarti įstatymų projektų nuostatas – projektai su minėtais dalyviais buvo suderinti darbo tvarka.

2024-04-12 ŽŪM organizavo papildomą susitikimą su KPPAR atstovais. Po susitikimo KPPAR pateikė raštą, kuriame nurodė, kad ateityje nagrinėjamu klausimu diskutuos su ŽŪM atstovais ir socialiniais partneriais.

2024-04-23 tarpinstituciniame pasitarime buvo aptartas dalyvavusios KPPAR atstovės keliamas klausimas.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

- Įstatymų projektai suderinti be pastabų su Aplinkos ministerija, Valstybine mokesčių inspekcija, Žemės ūkio agentūra. Atsižvelgta į Ekonomikos ir inovacijų, Sveikatos apsaugos ir Teisingumo ministerijų pastabas.
- Įstatymų projektai suderinti darbo tvarka su Lietuvos grūdų perdirbėjų ir prekybininkų asociacija, Lietuvos žemės ūkio bendrovių asociacija, Lietuvos žemės ūkio kooperatyvų asociacija, Lietuvos ūkininkų sąjunga, Kaišiadorių krašto ūkininkų sąjunga, Lietuvos grūdų augintojų asociacija bei kitais verslo subjektais.
- 2024-04-23 tarpinstituciniame pasitarime buvo aptarti KPPAR siūlymas ir Konkurencijos tarybos teiktos pastabos bei argumentai dėl neatsižvelgimo. KPPAR pasiūlymą abiejų šalių sutarimu buvo nuspręsta toliau svarstyti ateityje. Konkurencijos taryba įvardino riziką, kad projekte nėra pakankamai aiškiai apibrėžtas terminas, kada vėliausiai gali būti nustatoma mokėtina suma, nuo kurios ir būtų skaičiuojami apmokėjimo už pristatytus produktus terminai, ir siūlė apsvarstyti galimybę įtvirtinti, kad tiekėjas turėtų pirkėjui pranešti, kad būtent jis norėtų nustatyti mokėtiną sumą ir tokią valių jis turėtų išreikšti žemės ūkio ir maisto produktų pristatymo dieną ar produktų pristatymo pabaigos dieną. ŽŪM įvertino nurodytą riziką, tačiau nemato poreikio daryti pakeitimų, kadangi termino įtvirtinimui nepritaria tiekėjų asociacijos ir, ŽŪM vertinimu, kitų projekto nuostatų pakanka užtikrinti, jog būtų galima nustatyti, kad mokėtina suma buvo nustatyta tiekėjo iniciatyva. Konkurencijos taryba nepateikė papildomų pastabų ar prieštaravimų.
- Vadovaujantis tarpinstitucinio pasitarimo sprendimais, pateikti įstatymų projektai su lydimaisiais dokumentais, kurie patikslinti (suderinti darbo tvarka) pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pateiktas pastabas.

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Atsižvelgiant į tarpinstituciniame pasitarime priimtus sprendimus, siūlome patikslintus įstatymų projektus svarstyti Vyriausybės posėdyje (A dalyje).

Atkreiptinas dėmesys, kad įstatymų projektai yra įtraukti į Seimo VIII (pavasario) sesijos darbų programą (numatytas svarstymo mėnuo – balandis).

PAŽYMĄ PARENGĖ

Vaidas Talačka

Ekonomikos politikos grupė, patarėjas